

POSUDZOVANIE RIZÍK V ZARIADENÍ SOCIÁLNYCH SLUŽIEB PRE SENIOROV

Roman Krbata¹

ABSTRAT

Posudzovanie nebezpečenstiev, analýza rizík a ich znižovanie slúži k zavedeniu systémového prístupu k riešeniu problematiky bezpečnosti a ochrany zdravia zamestnancov zariadení sociálnych služieb pre seniorov na inštitucionálnej úrovni. Umožňuje poskytovateľovi sociálnych služieb prijať celý rad organizačných a technických opatrení smerujúcich k zvýšeniu úrovne starostlivosti o zamestnancov a BOZP a tým dosiahnuť optimalizáciu pracovného procesu a jednotlivých pracovných činností. Cieľom je zároveň i ochrana klientov pred nebezpečenstvami v pobytovom zariadení sociálnych služieb.

Kľúčové slová:

Manažment, nebezpečenstvo, ohrozenie, riziko.

ABSTRACT

Assessment of hazards, risk analysis and reduction serves to introduce a systematic approach to tackling health and safety of employees of social services for seniors at the institutional level. Allows the social services take a variety of organizational and technical measures aimed at raising the level of care for the health and safety of employees and thereby achieve optimization work and individual work activities. The aim is also a protection against the dangers of clients in residential facilities of social services.

Key words:

Management, Hazard, Danger, Risk.

¹Roman Krbata, Ing., PhD., sociálne služby, zdravotníctvo, samospráva, e-mail: romankrbata@mojtelecom.sk

ÚVOD

Zariadenia sociálnych služieb pre seniorov t. j. pobytové zariadenia sociálnych služieb, tak ako každé pobytové zariadenie, majú dispozície a latentné vlastnosti na vznik neočakávaných resp. očakávaných negatívnych javov, pôsobením ktorých môže vzniknúť mimoriadna udalosť. Pre manažment akejkoľvek organizácie sú najdôležitejší ľudia [4] t. j. ľudské zdroje v personálnom vyjadrení a samozrejme klienti zariadení sociálnych služieb. Na riešenie systému ochrany pred nebezpečenstvami a rizikami je potrebné z pozície manažmentu zariadenia sociálnych služieb vypracovať a aktualizovať vnútorné zásady (vnútornú normu, smernicu) identifikácie nebezpečenstiev a rizík. Tento príspevok dáva pohľad na tvorbu takejto smernice a v nasledujúcich kapitolách vysvetľuje v tabuľkových príkladoch postup pri identifikovaní nebezpečenstiev a ohrození s následným posúdením a analýzou rizík.

1. ZÁKLADNÉ POJMY

Krízový manažment je súhrn činností vecne príslušných inštitúcií určených na analýzu bezpečnostných rizík a ohrození, na monitorovanie rizikových činiteľov, na prevenciu vzniku krízových situácií a na plánovanie, organizovanie, uskutočňovanie a kontrolu činností určených na vytváranie podmienok na riešenie a na samotné riešenie krízových situácií. [3]

Krízové sociálne zabezpečenie je súhrn organizačných, materiálno-technických a personálnych opatrení na poskytovanie sociálnej pomoci obyvateľom odkázaným na sociálnu pomoc v príprave na riešenie krízových situácií a počas ich riešenia. [3]

Nebezpečenstvo je latentná vlastnosť daného systému alebo jeho komponentov spôsobovať neočakávané negatívne javy, ktoré narušujú bezpečnosť, ohrozujú stabilitu a fungovanie príslušného systému, prípadne aj jeho okolia. [3]

Ohrozenie je stav systému, ktorý vzniká a trvá v dôsledku existencie a uvedomenia si potenciálneho narušenia jeho bezpečnosti. Je to aktivizované riziko, ktoré pôsobí proti záujmom subjektu a konkrétnej situácie, ktoré bezprostredne znemožňujú naplnenie jeho záujmov. [3]

Riziko je potenciálna možnosť narušenia bezpečnosti systému, objektu alebo procesu. Je to pravdepodobnosť vzniku krízového javu a jeho dôsledku. [3]

2. OHROZENIA V PODMIENKYCH ZARIADENÍ SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

Identifikácia druhov ohrozenia v podmienkach sociálneho zariadenia pre seniorov je v tabuľke 1.

Tabuľka 1 Druhy ohrozenia

P.č.	Druh ohrozenia	Spôsob minimalizácie nebezpečenstva a vzniku ohrozenia
1	Chlad	OOPP, tech. opatrenia
2	Hluk a vibrácie	Ochranné akustické zariadenia OOPP sluchových orgánov
P.č.	Druh ohrozenia	Spôsob minimalizácie nebezpečenstva a vzniku ohrozenia
3	Pád materiálu resp. pracovníka Údery, nárazy, porezanie	OOPP a ochranné zariadenia
4	Prašné prostredie	Technické opatrenia, OOPP
5	Infekcia, nákaza	OOPP, hygienické opatrenia
6	Sálavé teplo	Technické zariadenia, OOPP
7	Chemické látky: Potriesnenie, poleptanie, nadýchanie	Technické zariadenia, OOPP
8	Úrazy elektrickým prúdom	Technické opatrenia, OOPP
9	Infračervené, ultrafialové, Röntgenové a iné žiarenia	Technické opatrenia, OOPP
10	Expanzné tlaky, výbuchy	Technické zariadenia, technické Opatrenia, OOPP
11	Pôsobenie vody, Podchladenie, utopenie	Technické opatrenia, OOPP
12	Nebezpečenstvo úrazu dopravnými a manipulačnými prostriedkami	Mechanizačné prostriedky, OOPP
13	Úlet časti materiálu	Ochranné zariadenie, OOPP
14	Nedobrá viditeľnosť v mieste výkonu práce	Technické opatrenia
15	Vibrácie	OOPP, technické opatrenia
16	Biologické riziko	Hygienické opatrenia, OOPP
17	Požiar	Technické opatrenia, prevencia

Ohrozenie je stav vytvárajúci možnosť aktivovať nebezpečenstvo v konkrétnom priestore a čase a v konkrétnych podmienkach zariadení sociálnych služieb. Tento stav vzniká z činnosti zamestnancov alebo zo strany klientov. Tieto dve skupiny ľudí a vplývajúce ľudské faktory sú zároveň aj ohrozenými skupinami ľudí.

Z hľadiska zamestnancov sú v zariadeniach sociálnych služieb pre seniorov tieto skupiny pracovných činností:

a) ošetrovateľsko-opatrovateľské činnosti:

- ošetrovateľské činnosti,
- zabezpečenie zdravotnej starostlivosti,
- opatrovateľské činnosti,

- činnosti opatrovateľskej služby, prepravnej služby a odľahčovacej služby,
- b) činnosti sociálnej práce:
 - sociálno-administratívne činnosti,
 - činnosti aktívnej sociálnej práce s klientmi v zariadení pre seniorov,
 - činnosti sociálnej práce v rámci opatrovateľskej služby, prepravnej služby a odľahčovacej služby,
- c) ekonomicko-prevádzkové činnosti:
 - ekonomické činnosti a administratíva,
 - činnosti skladového hospodárstva,
 - prevádzkové, podporné a obslužné činnosti:
 - činnosti stravovacej prevádzky,
 - činnosti práčovne,
 - činnosti vlastnej údržby,
 - dopravné a prepravné činnosti,
 - činnosti obsluhy kotolne,
 - upratovacie činnosti,
 - činnosti recepcie.

V systéme zariadení sociálnych služieb pre seniorov vzniká ohrozenie z pohľadu pracovných, prevádzkových a technických činností dôsledkom neakceptovaného a nezohľadneného nebezpečenstva a zároveň riziko je mierou potenciálneho ohrozenia.

V rámci spoločenstva ľudí (zamestnancov a klientov) v zariadeniach sociálnych služieb je ohrozenie aktivovaným rizikom.

3. POSUDZOVANIE A ANALÝZA RIZÍK

Posudzovanie, hodnotenie resp. analýzu rizík môžeme vykonávať rôznymi formami podľa dostupnosti vstupných informácií pre toto hodnotenie. Pre analýzu stupňov ohrozenia a rizík môžeme použiť bodovú metódu. Kombinácia parametra početnosti a dôsledku negatívneho javu určuje hodnotu rizika. Podľa bodovej metódy je možné zostaviť maticu z kategórii dôsledku a tried početnosti. Výsledná matica (tabuľka 2) je vyjadrením stupňa rizika.

Tabuľka 2 Stupne ohrozenia a rizika

Riziko	I Katastrofické riziko (SPÚ)	II Kritické riziko (ŤPÚ)	III Bežné riziko (OPÚ)	IV Zanedbateľné riziko, drobné poranenia
A - nepretržité	odstavenie	odstavenie	OOPP	org. opatrenia
B - časté	odstavenie	odstavenie	OOPP	org. opatrenia
C - zriedkavé	odstavenie	OOPP	ogr. opatrenie	bežný postup
D - veľmi zriedkavé	OOPP	organizačné opatrenia	organizačné opatrenia	bežný postup
E - takmer nemožné	organizačné opatrenia	organizačné opatrenia	organizačné opatrenia	bežný postup

Vysvetlivky: SPÚ – smrteľný pracovný úraz

ŤPÚ – ťažký pracovný úraz

OPÚ – ostatný pracovný úraz

V tabuľke 3 je spôsob určenia rizík a ich minimalizácie podľa vybraných profesijných činností zamestnancov hlavných, podporných a obslužných činností zariadení sociálnych služieb pre seniorov s naviazanosťou na určené stupne ohrozenia a rizík (tabuľka 2) a druhov ohrozenia (tabuľka 1).

Tabuľka 3 Určenie hodnoty rizika

P. č.	Profesia	Zdroj nebezpečenstva	Ohrozenie	Stupne rizika	Spôsob minimalizácie rizika
1	Stravovanie	- pichnutie, porezanie - pohyb po prevádzke - práca s el. spotrebičmi	3,4 3,4, 8	B-III B-III C-I	OOPP, tech.opatr. OOPP, tech.opatr. tech.opatrenia OOPP
2	Práčka, žehliarka	- pohyb po prevádzke - práca s el. spotrebičmi - práca s mangľom	3,4 8 6	B-III C-I B-III	OOPP, tech.opatr. OOPP, tech.opatr. OOPP
3	Skladovanie	- pohyb po prevádzke - prenášanie bremien - práce s elektrospotrebičmi	3,4,12 3,4,12 8,17	B-III B-III C-I	OOPP OOPP, tech.opatr. OOPP, tech.opatr.
4	Doprava	- pohyb po prevádzke - manipulácia s osobami - prenášanie bremien - práce s elektrospotrebičmi - riadenie a údržba motor. vozidla	3,4,12 3,8,12 3,4,12 8 1,3,4,9 12,13	B-III D-II B-III C-I B-IV	OOPP OOPP OOPP, mech.prostr. OOPP, tech.prostr. OOPP
5	Upratovačka	- pohyb po prevádzke - umývanie podláh - dezinfekčné práce - utieranie prachu, vysávanie - práce s elektrospotrebičmi	3 3,11 7 5 8, 17	B-III B-IV B-III,IV D-III C-I	OOPP OOPP org.opatrenia techn.opatrenia
6	Údržbár Kurič	- pohyb na pracovisku - opravárenská činnosť	3 3,8,12, 13	B-III D-III,IV	org.opatrenia OOPP
7	Sestry ZSS opatrovatelia	- pohyb po prevádzke - ošetrov.chorých klientov	3 5 17	B-III D-III	org.opatrenia hyg.opatrenia

4. ZNIŽOVANIE RIZÍK

Na základe uvedených postupov vypracováva manažment zariadenia organizačné opatrenia, preventívne opatrenia, technické opatrenia a zoznam poskytovania OOPP u tých činností, kde nie je možné nebezpečenstvo úplne odstrániť vykonanými opatreniami, ale je možné znižovať riziká a ich následky. Znižovanie a odstraňovanie nebezpečenstiev hroziacich pre klientov manažment zariadení zabezpečuje organizačnými a technickými opatreniami, pravidelnými školeniami BOZP a PO pre zamestnancov a ďalšími opatreniami v rámci činnosti poskytovania sociálnych služieb.

ZÁVER

Aplikácia teórie krízového manažmentu, krízového plánovania a manažmentu rizík by mala byť súčasťou praktického manažmentu v podmienkach zariadení sociálnych služieb so zameraním na zaistenie bezpečnosti, analýzu rizík a možných ohrození. Táto aplikácia rozvíja preventívne opatrenia na minimalizáciu negatívnych vplyvov rizikových javov a ich prerastanie do ohrození, do krízových situácií, s následkami poškodenia zdravia ľudských zdrojov zariadenia a zdravia klientov. Hlavná úloha na zvládnutie preventívnych, organizačných a technických opatrení je na vrcholovom manažmente daného zariadenia a dôležité je, aby sa realizované opatrenia dodržiavali zo strany vlastného personálu zariadenia. Manažment a výkonný personál zariadenia musí ďalej v rámci prevencie vplývať na komunitu klientov zariadenia a ich navštevujúcich príbuzných, aby sa identifikované nebezpečenstvá a riziká minimalizovali prípadne eliminovali.

LITERATÚRA A ZDROJE:

- [1] Novák, L a kol. *Krízové plánovanie*. Žilina. 2005. ISBN 80-8070-391-4.
- [2] Šimák, L. 2006. *Manažment rizík*. Žilina, EDIS, 2006. [cit. 2013-04-15]. Dostupné na: <<http://www.uniza.fsi.sk>>.
- [3] Šimák, L. 2005. *Terminologický slovník krízového riadenia*. Žilina, EDIS, 2005. ISBN 80-88829-75-5.
- [4] Veselská, M. *Manažment sociálnych služieb SR*. 2011. [cit. 2013-04-28]. Dostupné na: <<http://www.prohuman.sk/print/socialna-praca>>.

Článok recenzovali dvaja nezávislí recenzenti.